

N:o 31.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 5 Maj 1885.
— — — — Andra Kammaren den 5 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående vissa eftergifter
i fråga om det åt Hjelmarens och Qvismarens sjösänk-
ningsbolag af staten beviljade låneunderstöd å 2,000,000
kronor.*

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 30).

Till Konungen.

Sedan Riksdagen år 1877 beviljat Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag för sänkning och reglering af vattenhöjden i sjöarne Hjelmaren och Qvismaren samt utförande af dermed sammanhängande arbeten ett lån å 2,000,000 kronor att från Statskontoret utgå med 600,000 kronor under år 1878, 300,000 kronor under hvarje af åren 1879, 1880, 1881 och 1882 samt 200,000 kronor under år 1883 med vilkor, utom andra, att å hvarje lyftadt belopp af lånet årligen till slutet af år 1887 skulle erläggas ränta från lyftningsdagen efter fem för hundra samt för tiden från och med år 1888 årligen åtta procent å hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta skulle beräknas efter fem för hundra af det obetalda kapitalbeloppet och det öfriga utgöra afbetalning derå, och bolaget sedermera lyftat hela det beviljade statslånet; har Eders Kongl. Maj:t i en den 20 sistlidne Februari till Riksdagen aflåten proposition föreslagit Riksdagen medgifva, att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag må befrias från skyldigheten att gälda ränta å oförmälda lån för åren 1886, 1887, 1888, 1889 och 1890 äfvensom erhålla anstånd med amorteringen af samma lån intill år 1891, med skyl-

dighet för bolaget att från och med sistberörda år å hela lånesumman årligen erlægga åtta procent, hvaraf ränta skall beräknas efter fem för hundra å det obetalda kapitalbeloppet och återstoden utgöra afbetalning derå.

Riksdagen har, lika med Eders Kongl. Maj:t och de myndigheter, hvilka i frågan haft att yttra sig, funnit de för handen varande förhållandena påkalla statens mellankomst till Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolags understödjande. Den påräkneliga arbetskostnaden för dess företag kommer att med ej mindre än 1,157,144 kronor 88 öre öfverstiga den, som vid statslånets beviljande och bestämmande till 2,000,000 kronor varit beräknad, och antages nu skola uppgå till 3,106,028 kronor 22 öre, hvaraf, enligt hvad Riksdagen inhemtat, 2,697,668 kronor 60 öre redan vid innevarande års början af bolaget utgifvits och 408,359 kronor 62 öre då återstodo att utgifva. Af denna betydliga kostnad belöpa ej mindre än 1,004,891 kronor 71 öre på utgifter för ett ändamål, som visserligen för det allmänna är af mycken vigt, men för delegarne i sjösänkingsföretaget af jembörelsevis underordnad betydelse, nemligen bibehållandet af sju fots segeldjup i Hjelmaren och Hjelmare kanal, hvilken sistnämnda kommunikationsled ansetts så gagnelig såsom länk i landets samfärdselsystem, att Konung och Riksdag för kanalens ombyggnad på sin tid vidkänts uppoffringar till belopp af omkring 1,500,000 kronor. Då härtill kommer den obestridliga fördelen äfven för det allmänna deraf, att omkring 30,000 tunnland jord förvandlas från sank och föga gifvande ängar till bördig åker, måste det erkännas, att billighetens kraf ej kunna anses uppfyllda endast derigenom att bolaget erhållit lån af staten till belopp, som, enligt hvad numera visat sig, ej utgjort två tredjedelar af den verkliga arbetskostnaden, och mot ränta af 5 procent, som bolaget ända från lyftningsdagarne måst erlægga och, jemväl enligt Eders Kongl. Maj:ts proposition, skall för tiden till innevarande års utgång liqvidera. Enligt hvad Riksdagen i detta afseende inhemtat, utgöra de räntebelopp, bolaget redan under åren 1878—1884 till Statskontoret å sitt lån erlagt, tillhopa 475,388 kronor 94 öre; hvarutöfver ett räntebelopp af 100,000 kronor ytterligare förfaller vid slutet af innevarande år.

På samma gång Riksdagen således funnit en lindring i bolagets betalningsvilkor fullt befogad, har Riksdagen likväl ej ansett sig böra tillstyrka en till sin art så väsentlig afvikelse från ingånget aftal som rent efterskänkande, på sätt Eders Kongl. Maj:t föreslagit, af ett fordringsbelopp, en åtgärd som enligt Riksdagens åsigt ej bör medgifvas annat än vid verkligt nödtvång.

Ett sådant förhållande torde ej vara för handen i förevarande fall, då fråga är om ett företag, hvars genomförande visserligen nu pålägger

intressenterne tunga bördor, men som antagligen i framtiden återgåldar de gjorda uppoffringarne.

Ett uppskof åter med räntas och amorterings erläggande synes så mycket mera på sin plats, som ett dylikt medgifvande ej skulle stå i strid mot grunderna för statslånets beviljande. I Eders Kongl. Maj:ts till 1877 års Riksdag aflåtna proposition angående detta lån anfördes nemligen såsom skäl för dess beviljande, bland annat, att de fleste af delegarne icke förmådde att förskottsvis, innan ännu ökad jordafkastning kunnat genom torrläggningen beredas, erlägga sina andelar i de för företagets utförande beräknade kostnader, synnerligast som, för att företaget skulle medföra dermed åsyftadt gagn, delegarne i detsamma måste underkasta sig utgifter för den torrlagda jordens uppodlande och försättande i full växtkraft. Då upplyst blifvit, att ökad jordafkastning för nästan samtliga delegarne ännu ej kunnat uppnås, torde ofvan anförda skäl fortfarande ega giltighet äfven i fråga om annuiteterna å statslånet, helst den beräknade kostnadssumman och i följd deraf delegarnes utgifter måst så väsentligt öfverskridas. Beträffande tiden för uppskofvet med räntan och sättet för liqviderande af den ränta, med hvars erläggande anstånd skulle komma att medgifvas, har Riksdagen ansett *tiden* böra bestämmas till samma fem år, hvilka i Eders Kongl. Maj:ts proposition afses, helst en så lång anståndstid är lika med den, som för vanliga försträckningar ur odlingslånefonden är stadgad, och *sättet* för räntans liqviderande jemväl lämpligast böra ordnas sålunda som för odlingslån är föreskrifvet, nemligen så att ränta under de fem åren beräknas och efter dessa års slut lägges till den beviljade lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet annuitet erlägges i stadgad ordning.

För odlingslån gäldas sådan annuitet, af innevarande Riksdag bestämd till åtta procent, från och med sjetten året tills lånet blifvit slutbetaladt. Riksdagen har funnit denna bestämmelse, om än för vanliga odlingslån lämplig, dock mindre passande och för delegarne väl hård i fråga om det förevarande sjösänkingsföretaget. Med detta afses nemligen ej att omedelbart bringa jorden i samma skick och växtkraft som den, en mosse eller sank mark, till hvars utdikning odlingslån lemnats, antages skola efter dikningsarbetet erhålla, utan fast hellre att genom den stora, gemensamma sjösänkningen utföra det arbete, som måste föregå innan de särskilda jordegarna kunna å sina egovälden börja nödig utdikning m. m., hvartill särskilda lån ur odlingsfonden torde kunna erhållas. Vid sådant förhållande, och då det för staten kan vara likgiltigt, om amorteringen å Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolags ifrågavarande lån några år förr eller senare inträder, har Riksdagen funnit den ytterligare lättnad lämpligen böra bolaget beredas att — un-

der det ränteliqviderna skulle taga sin början från och med år 1891 — amorteringen, således med andra ord erläggande af full annuitet af 8 procent, ej skulle begynna förr än från och med år 1896.

Emellertid har Riksdagen, som, på sätt här ofvan förmäلتs, funnit sig ej böra bifalla rent efterskänkande af fem års ränta, på samma gång ansett den lindring i betalningsvilkoren, som synes vara för bolaget nödvändig och ur statens synpunkt befogad, ej vara ernädd blott och bart genom det här ofvan omförmälda anstånd med vissa belopps erläggande, så mycket mindre som det föreslagna läggandet till kapitalet af de fem årens ränta ökar de annuitetsbelopp, som bolaget från och med år 1894 måste vidkännas.

Enligt innevarande Riksdags beslut är räntan för lån ur odlingsfonden numera bestämd till $4\frac{1}{2}$ procent för år. Att icke dess mindre fortfarande bibehålla en högre ränta för det nu ifrågavarande lånet, som lemnats till ett för delegarne med ovanligt stora uppoffringar och betungande skyldigheter mot det allmänna förenadt företag, har synts Riksdagen oegentligt och obilligt, och Riksdagen har därför ansett sig ega giltiga skäl medgifva nedsättning af räntefoten för detta lån från fem till den för odlingslån i allmänhet gällande af fyra och en half procent.

Såsom af ofvanstående framgår, har Riksdagen åsyftat att bringa vilkoren för ifrågavarande lån till likhet med de för odlingslån gällande, endast med den skiljaktighet, som föranledes af de särskilda förhållandena vid detta sjösänkingsföretag, att ytterligare fem års anstånd med amorteringen medgifvits.

På grund af hvad sålunda anförts har Eders Kongl. Majt:s ifrågavarande proposition blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att Riksdagen dels, för tiden från och med år 1886, nedsatt räntan å det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag beviljade lån å 2,000,000 kronor till fyra och en half procent för år och dels medgifvit att bolaget må erhålla anstånd med denna räntas erläggande för åren 1886—1890 sålunda, att efter dessa års förlopp den för desamma upplupna ränta lägges till den beviljade lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet skall erläggas, vid slutet af hvarterdera året 1891, 1892, 1893, 1894 och 1895 fyra och en half procent årlig ränta samt vid slutet af år 1896 och följande år tills lånet blifvit slutbetaldt, en annuitet af åtta procent, deraf fyra och en half procent beräknas som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgör kapitalafbetalning.

Med undersätlig vörndnad:

Stockholm den 5 Maj 1885.